

GD heeft nieuwe aanpak verminderen biguitval

‘Dode biggen vertellen verhaal over oorzaak uitval’

Verlagen van biggensterfte of verhogen van biggenoverleving is nog een van de prioriteiten in de varkenshouderij. Royal GD heeft een nieuwe aanpak om de bigoverleving daadwerkelijk omhoog te krijgen door op varkensbedrijven heel gericht de biggensterfte te onderzoeken, meten en analyseren om zo verbeteringen door te voeren.

De vroegtijdige sterfte van biggen kan worden teruggedrongen; al zal het nooit helemaal tot nul kunnen worden teruggebracht. Dit stelde de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) in de zienswijze ‘Zorg voor het jonge dier – naar meer aandacht voor het individuele dier en minder sterfte’, die de raad op verzoek van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit begin dit jaar heeft geschreven. De RDA adviseert in de zienswijze dat veehouders verzorgings- en sterftecijfers bijhouden van productiedieren en dat hiermee een benchmark

waarmee jonge dieren te maken kunnen krijgen en gegevens hiervan onderling tussen bedrijven en op het bedrijf tussen varkens zelf te vergelijken, kan vervolgens bepaald worden welke maatregel de vroegtijdige sterfte kan verminderen. Met de nieuwe aanpak van de QuickScan Biestmanagement en BIGinzicht is dit precies wat GD heeft ontwikkeld voor de varkenshouderij: onderzoeken, meten, analyseren, zodat het mogelijk wordt om verbeteringen door te voeren. Beide methoden zorgen dat bigvitaliteit goed meetbaar wordt gemaakt. Varkenshouders, dierenartsen en voeradviseurs krijgen op die manier inzicht om gerichte aanpassingen op het bedrijf mogelijk te maken. De QuickScan bestaat uit biest- en bloedonderzoek en in de rapportage van deze onderzoeken staat niet alleen de uitslag van de biestkwaliteit en het bloed bij de biggen, maar ook hoe deze geïnterpreteerd moet worden plus een advies welke maatregelen er kunnen worden genomen. Met BIGinzicht wordt veel informatie van de dode biggen verzameld en geanalyseerd door de dode of doodgeboren biggen zelf te onderzoeken en het verhaal dat ze vertellen te ontrafelen. Op die manier kan precies bepaald worden wanneer, waarom en waaraan een big is gestorven. Vervolgens

kan dan helder worden welke maatregelen genomen kunnen worden.

Bigoverleving

De inzet van de GD is vooral gefocust op het verbeteren van de bigoverleving, en niet op het voorkomen van sterfte. Een essentieel nuanceverschil, meent varkensdierenarts Manon Houben, hoofd afdeling varken bij GD. „We hebben gekozen om het geen biggensterfte meer te noemen, maar bigoverleving. Tekstueel blijft biggensterfte namelijk lastig uit te leggen. We willen bigsterfte voorkomen en onze doelstelling is de overleving te

verbeteren.” Hoewel sterfte van jonge dieren al lange tijd de aandacht in de varkenshouderij sector heeft, onder meer in het programma Vitalisering Varkenshouderij, is er nog te weinig vooruitgang geboekt. Reden voor GD om nog eens dieper te duiken in methoden om de varkenshouders handvaten te bieden de bigoverleving te verbeteren. Houben: „We zijn daarom gaan brainstormen wat de oorzaken zijn van sterfte en daaruit kwam naar voren dat je dit kunt onderzoeken, maar bigoverleving. Bijvoorbeeld het geboorteprocès, de biestopname van de biggen, de voeding van de zeugen, enzovoort. In al die

processen moet het voor het optimale resultaat goed gaan en dus moeten we deze processen beter in beeld brengen op de zeugenhouderij zelf.” De GD-dierenarts vergelijkt het met de humane sector waar de vrouw in alle processen door een verloskundige en vroedvrouw – van het ontwikkelen van het embryo, de geboorte en de periode na de geboorte – begeleid wordt en waar ook allerlei onderzoeken worden uitgevoerd. „We moeten meer inzicht krijgen in het hele gedeelte van drachtfase tot aan de geboorte en na de geboorte. Als wij die drie delen in beeld hebben, dan kunnen we beter

De biestopname kun je in bloed van de biggen meten en GD zag dat er grote variaties waren in biestopname bij verschillende managementsystemen.

Biggensterfte in Nederland

De biggensterfte in Nederland is in 2019 met circa 9 procent gedaald. De sterfte van jonge biggen daalde van 13,4 procent in 2018 naar 12,2 procent in 2019 blijkt uit cijfers van AgroVision. In een literatuurstudie van Wageningen Livestock Research wordt vroege sterfte van jonge dieren in Nederland vergeleken met andere landen en zijn de belangrijkste oorzaken in kaart gebracht alsook maatregelen om vroege sterfte te verminderen. Een belangrijke factor is een laag geboortegewicht als gevolg van een stijging van het aantal biggen per zeug. Om de bigvitaliteit verder te verhogen komt er een integrale benchmark diergezondheid en dierwelzijn uit het Actieprogramma Vitalisering Varkenshouderij.

inzichtelijk maken welke processen goed gaan en waar extra aandacht nodig is en vervolgens inzicht aan de zeugenhouder verschaffen wat de oorzaak is. Ik werk al jaren op bedrijven en wanneer je ziet dat het percentage doodgeboren en uitval in de eerste drie dagen hoog is, dan begin je als dierenarts te onderzoeken. Hoe zwaar zijn de biggen? Zijn ze goed ontwikkeld en hoe fit is de zeug? Als dierenarts onderzoek je dit op gevoel en met je expertise. We zijn zoekende geweest om getalsmatig met de drie processen bezig te zijn en daar zijn de QuickScan Biestmanagement en BIGinzicht uit voortgekomen.”

Management en biest

De QuickScan gaat verder dan het verhaal dat je kunt meten hoeveel biest biggen opnemen. Het meet in feite elk aspect van biest en management. „We zijn hier vijf jaar geleden begonnen met het in kaart brengen van de biestopname”, vertelt Houben verder. „Biestopname kun je in bloed van de biggen meten en wij zagen dat er verschillen waren in biestopname bij verschillende managementsystemen. Met management kun je dus een behoorlijk positief effect hebben op de biestopname en zorgen dat alle ▶

Manon Houben: „We moeten meer inzicht krijgen in het hele gedeelte van drachtfase tot aan de geboorte en na de geboorte; dan kunnen we beter inzichtelijk maken welke processen goed gaan en waar extra aandacht nodig is.”

biggen biest opnemen. De vraag daarbij is niet zozeer hoeveel biest een zeug kan produceren, maar dat alle biggen biest moeten krijgen. Natuurlijk kan de uitval aan de kwaliteit van de zeug liggen. Zo moeten we ook weten of de moederbiest goed is. Als deze slecht is, kan dat de reden zijn waarom de biggen laag scoren. Bij de scan meten we daarom ook de biestkwaliteit.” Maar biest is niet het enige aspect. Op de tweede en derde dag hebben biggen het lastig en dat kan weer te maken hebben met stress bij de zeug door de transitie van dracht naar melkgift. „Dat is bij melkkoeien ook zo. Voor de moederdieren is dit een moeilijk moment. Hiervan hebben we gezegd: kunnen we dat ook inzichtelijk maken? We hebben daarvoor het vetmetabolisme in de big gepakt en onderzocht. We kunnen dan zien of een big genoeg melk opneemt. Op basis van dit onderzoek konden we concluderen

maken waar de oorzaak kan liggen en ook zien hoe het zit met de biestopname bij bijvoorbeeld gelten. In feite zorgt de scan er ook voor dat we eerst de zeug elimineren als oorzaak en vervolgens verder kijken wat er aan de hand is.” Wanneer de zeug fit is en voldoende biest en melk geeft en ook de biggen voldoende opnemen, dan is de volgende stap de big zelf. Dit is het traject van BIGinzicht. Houben: „Biggen die dood zijn gegaan, kunnen een verhaal vertellen. Bij BIGinzicht besteden we aandacht aan de dode biggen. Dat levert een inzicht op. Hoe goed ontwikkeld of onderontwikkeld waren de dode biggen? Zaten ze voor de geboorte al in de problemen of rond het werpen? BIGinzicht gaat puur over onderzoek op de dode biggen en hoe deze er vanbinnen en vanbuiten uitzien. Dat onderzoek verschaft wederom inzicht over de doodsoorzaak en in tegenstelling tot biestonderzoek, waar menig zeugenhouder al eens aan meegewerkt heeft, is dit onderdeel echt nieuw.”

Verschillen praktijkbedrijven

De QuickScan en BIGinzicht zijn niet louter theoretisch. Ze zijn inmiddels in de praktijk getest. „We hebben een pilot van BIGinzicht op een aantal bedrijven uitgevoerd en zagen verschillen waar bedrijven aandacht aan moeten geven. Dat de oorzaak van bigsterfte niet op elk bedrijf hetzelfde is, geeft al aan dat het zeer relevant is om de oorzaken inzichtelijk te maken door te meten en te onderzoeken. We onderzoeken daarbij ook hoeveel mummies er zijn. De zeu-

genhouder stuurt alles op en dan kijken we hoe alles zich met elkaar verhoudt. Zijn er veel mummies, de biggen te licht of juist veel te zwaar?” Bij de pilotbedrijven waren er bedrijven bij die heel goed scoorden, maar ook bedrijven die duidelijk een probleem hadden. „Een bedrijf bleek rondom het werpen verkeerde beslissingen genomen te hebben. Dat kwam naar voren door cijfers en onderzoek. Dit hebben we doorgesproken met de zeugenhouder en hij doet het nu anders. Dan zie je vervolgens dat hij toch weer een paar procent minder uitval heeft en dan is iedereen blij. Op een ander bedrijf waren er al veel biggen dood voordat het echte werpen begon en wat bleek uit onderzoek door de begeleiders van het bedrijf: in de stallucht zat teveel CO2. De mogelijke oorzaak was dus een klimaatprobleem. Door de nieuwe aanpak kun je een spoortje ontdekken en aangeven welk stukje mogelijk de oorzaak van uitval kan zijn. Dat spoorzoeken en de oorzaak vinden, is een proces dat veel tevredenheid schept.” Hoewel de ‘timing’ perfect lijkt, zo vlak na het uitkomen van het rapport van de Raad voor Dierenaangelegenheden, is GD al veel langer met de nieuwe aanpak bezig. Ze begon ooit met één pilot en daarna is het steeds verdergegaan. Hoeveel boeren eraan mee hebben gedaan, weet Houben niet precies, maar ze vermoedt dat het zeker een twintigtal zeugenhouders is. Vele pilotboeren blijven overigens de nieuwe aanpak gebruiken. Uiteraard kosten de QuickScan Biestmanagement en BIGinzicht geld. Het tarief voor de QuickScan Biestmanagement is

“Onderzoek naar dode biggen om oorzaak uitval op te sporen, is nieuw

wordt opgezet. Op die manier kunnen de oorzaken van sterfte beter worden gepreciseerd en aangepakt, zo verwacht RDA. Er zijn volgens de raad veel mogelijkheden om vooruitgang te boeken als er goed wordt samengewerkt. Door beter inzicht in kritische fases en risico’s